

ARCHEOLOGISCHE PROSPECTIE

KONTICH VAN DIJCKSTRAAT (prov. ANTWERPEN)

BASISRAPPORT

Monument
Vandekerckhove

Auteur: Eline VAN HEYMBEECK
Redactie: Bart BARTHOLOMIEUX
Bert ACKE

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Rapport 2014/02

Afbeelding op schutblad: Algemeen zicht op sleuf 2 vanuit het oosten.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Opgraving ☐		Prospectie ☒	
Vergunningsnummer: 2013/452			
Datum aanvraag: 03/10/2013			
Naam aanvrager: VAN HEYMBEECK Eline			
Naam site: Kontich, Van Dijkstraat 25			
Naam aanvrager metaaldetectie: VANHEYMBEECK Eline			
Vergunningsnummer metaaldetectie: 2013/452 (2)			

Opdrachtgever:	DBFM Scholen van Morgen nv Sint-Lazaruslaan 4-10 1210 Brussel
Uitvoerder:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Bevoegde Vlaamse overheid:	Dirk Pauwels (erfgoedconsulent, Onroerend Erfgoed Antwerpen)
Bevoegde Intergemeentelijke Archeologische Dienst:	/
Projectleider:	Bart Bartholomieux
Leidinggevend archeoloog:	Eline Van Heymbeeck
Archeologisch team:	Bart Bartholomieux, Veerle Hendriks
Plannen:	Tina Bruyninckx
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	/
Start veldwerk:	28/10/2013
Einde veldwerk:	29/10/2013
Wetenschappelijke begeleiding:	/
Projectcode:	KODI13
Provincie:	Antwerpen
Gemeente:	Kontich
Deelgemeente:	Kontich
Plaats:	Van Dijkstraat - Jordaanstraat
Lambertcoördinaten:	X:155069, Y:202703; X:155056, Y:202736; X:155109, Y:202763; X: 155139, Y:202759
Kadastrale gegevens:	Kontich, Afdeling 1, Sectie B, Percelen 310Y8 en 311G
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	VZW Onderwijsinrichtingen Zusters der Christelijke Scholen Zuid-Antwerpen Gemeenteplein 8 2550 Kontich
Titel:	Archeologische prospectie Kontich Van Dijkstraat (prov. Antwerpen). Basisrapport.
Rapportnummer:	2014/02
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

1. INHOUDSTAFEL

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	2
1. INHOUDSTAFEL	3
2. INLEIDING	5
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	7
3.1. GEOGRAFISCHE EN TOPOGRAFISCHE SITUERING.....	7
3.2. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	9
3.3. ARCHEOLOGISCHE CONTEXT.....	11
4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS.....	13
4.1. KONTICH.....	13
4.1.1. Historische informatie	13
4.1.2. Archeologische informatie	14
4.2. VAN DIJCKSTRAAT	16
4.2.1. Historische informatie	16
4.2.2. Archeologische informatie	16
5. ONDERZOEKSMETHODE.....	19
5.1. ALGEMEEN.....	19
5.1.1. Vraagstelling.....	19
5.1.2. Randvoorwaarden.....	19
5.1.3. Raadpleging specialisten	20
5.1.4. Motivatie voor selectie van het materiaal en staalname.....	20
5.2. BESCHRIJVING	21
5.2.1. Voorbereiding.....	21
5.2.2. Veldwerk.....	21
5.2.3. Vondstverwerking en rapportage.....	22
6. BESCHRIJVING VAN DE AANGETROFFEN SPOREN	23
6.1. STRATIGRAFIE.....	23
6.2. RESULTATEN	28
6.2.1. Natuurlijke sporen.....	28
6.2.2. Antropogene sporen.....	30
7. BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN	35
8. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS	39
9. SYNTHESE	43
10. LITERATUUR	45
11. BIJLAGEN	47

2. INLEIDING

In het kader van de sloop van het oude schoolgebouw en de bouw van een nieuw schoolcomplex aan de Van Dijkstraat te Kontich (provincie Antwerpen) voerde een team van Monument Vandekerckhove nv op 28 en 29 oktober 2013 een archeologische prospectie uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was DBFM Scholen van Morgen nv. Aangezien de bouw van de nieuwe basisschool gepaard zal gaan met een verstoring van de bodem diende voorafgaand aan de werken een archeologische evaluatie door middel van proefsleuven te gebeuren. Op die manier wordt vermeden dat waardevolle archeologische informatie ongedocumenteerd verloren zou gaan. De prospectie werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorwaarden¹ opgesteld door Onroerend Erfgoed.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met aanbevelingen voor eventueel verdere onderzoeksdaden. Het geheel wordt verduidelijkt door middel van kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen. Bij het rapport hoort een DVD met daarop alle foto's, de plannen, de veldtekeningen, de inventarissen en de digitale versie van deze tekst.

Langs deze weg wordt eveneens dank betuigd aan volgende personen en instanties die zorgden voor een aangename samenwerking en bijdroegen tot het vlotte verloop van het onderzoek: Siska Beghin (projectmanager DBFM Scholen van Morgen nv), Wouter Vande Sompele (schooldirecteur VBS Sint-Jozef) en Dirk Pauwels (erfgoedconsulent Onroerend Erfgoed Antwerpen).

¹ S.N., 2013.

3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

3.1. Geografische en topografische situering

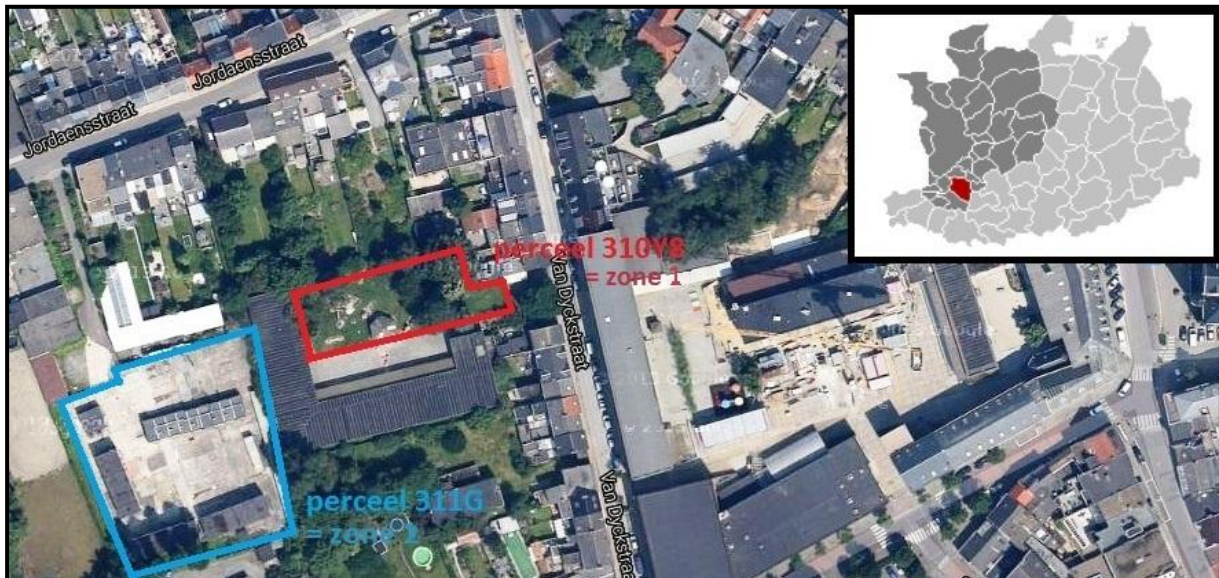
Kontich vormt samen met Waarloos de fusiegemeente Kontich. Kontich ligt in het zuidwesten van de provincie Antwerpen, meer bepaald aan de zuidrand van de Antwerpse agglomeratie. In het noorden wordt de gemeente begrensd door Edegem en Hove, in het oosten door Lint en Duffel, in het zuiden door Rumst en in het westen door Aartselaar. Landschappelijk behoort Kontich met de Babbelkroonbeek, Boutersembeek en Hessepoelbeek tot het Netebekken en met de Mandoersebeek en de Edegemse Beek tot het Benedenscheldebekken. De gemeente wordt doorsneden door de spoorweg Antwerpen-Mechelen en door de autosnelweg E19 (zie figuur 1). Het grondgebied van Kontich wordt gekenmerkt door een golvend reliëf met niveauverschillen van 10 tot 20m en een ligging tussen 10 en 90m hoog.²

Het onderzoeksgebied (zie figuur 2), met een totale oppervlakte van 0,7ha, situeert zich aan de Van Dijckstraat, net ten westen van het centrum. Kadastraal staat de site gekend als Kontich, afdeling 1, sectie B, percelen 310Y8 en 311G. Deze percelen zijn in gebruik als speelweide en parking van de Vrije Basisschool Sint-Jozef. Rekening houdend met de bestaande bebouwing kwamen er binnen het onderzoeksgebied twee zones in aanmerking voor een prospectie door middel van proefsleuven. De gezamenlijke oppervlakte van deze twee zones bedroeg 2656m². De hoogte van het projectgebied schommelde tussen +21,15m TAW en +22,46m TAW.

² AMERIJCKX J., 1995, pp. 240-241; <https://maps.google.be/maps?hl=nl>; <https://inventaris.onroerend-erfgoed.be/dibe/geheel/20684>; http://www.provant.be/binaries/2%20fysische%20geografie_tcm7-15054.pdf.

Figuur 1: Algemene situering van de gemeente Kontich (© <https://maps.google.be/maps?hl=nl&tab=ll>; <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:KontichLocatie.png>).

Figuur 2: Aanduiding van het onderzoeksgebied met zone 1 (rode kader) en zone 2 (blauwe kader) aangeduid (© <https://maps.google.be/maps?hl=nl&tab=ll>; <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:KontichLocatie.png>).

3.2. Geologische en bodemkundige situering³

Kontich bevindt zich in de associatie van het Licht-Zandleemgebied. In de provincie Antwerpen beslaat dit gebied de streek rond Aartselaar, Kontich, Lint, Boechout tot Vremde. De streek wordt gekenmerkt door een quartair licht-zandlemig dek dat dikwijls op een tertair substraat rust. Het tertair reliëf is nog duidelijk aanwezig onder de vorm van een door de rivieren diep ingesneden plateau met grote hoogteverschillen aan de randen gekenmerkt door de nabijheid van diepe rivierdalen zoals deze van de Beneden-Nete, de Rupel, de Schelde en zelfs de Grote Struisbeek. De bodems in deze associatie bestaan uit overwegend matig droog tot matig nat licht-zandleem met een textuur B-horizont die meestal verbrokken is door het gebruik als landbouwgrond. De leemfractie heeft hier een vruchtbaar löss-karakter.

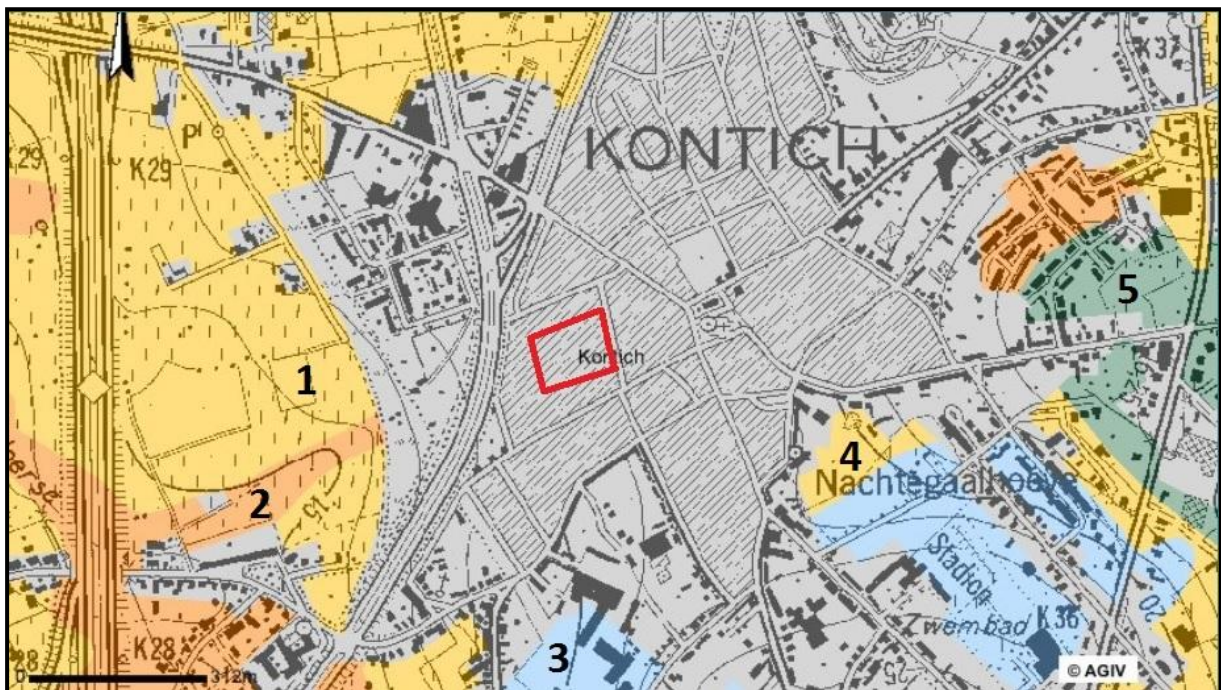
Op de bodemkaart van Vlaanderen is de onderzochte zone niet gekarteerd, maar de omliggende gronden zijn aangeduid als (zie figuur 3):

- 1) Matig droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pccz) (donkergele kleur). De grijsbruine humeuze bovengrond van deze bodems is 25 tot 30cm dik. De sterk gevlekte textuur B, die tussen 60 en 90cm diep voorkomt, is verbrokken en heeft een helbruine kleur afgewisseld met lichtere vlekken.
- 2) Natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Lhc) (oranje kleur). De humeuze grijsbruine bovengrond van deze serie is 25 tot 30cm dik. In het benedengedeelte vertonen zich roestverschijnselen. De verbrokkelde textuur B is onregelmatig, bruinachtig van kleur en sterk roestig.
- 3) Matig droge lemige zandbodem met weinig duidelijke ijzer en/of humus B-horizont (Scfz) (blauwe kleur). De serie Scf is een matig droge podzol met enkele prepodzol ontsluitingen. De grijze of bruinigrijze humeuze bovengrond wisselt af van dikte. De roodachtige of bruinachtige roestvlekken beginnen tussen 60 en 90cm diepte. Deze horizon vertoont een zwak ontwikkeld ijzer B-horizont, soms ook met illuviale humus aangerijkt.
- 4) Matig natte lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (w-Pdc) (gele kleur). Bij deze matig natte bodems op licht zandleem is de humeuze grijsbruine bovengrond homogeen en goed ontwikkeld (gemiddeld 30cm dik). De Pdc-serie wordt geassocieerd met zwak ontwikkelde podzolen,

³ Gebaseerd op: VAN RANST E. & SYS C., 2013, pp. 73, 142, 145, 154, 156, 157, 172, 209, 217, 273, 312; <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/>; http://www.provant.be/binaries/2%20fysische%20geografie_tcm7-15054.pdf.

waarbij de verbrokkelde textuur B begint op 40 à 60cm diepte en zwak ontwikkeld is. De bodems komen vooral voor in depressiegebied van het licht zandleemgebied.

- 5) Zeer sterk gleyige kleibodem zonder profiel (Efp) (groene kleur). Efp kenmerken zeer natte grondwatergronden op alluviale kleiige materialen. Ze hebben een donkergrijze, veenachtige, humusrijke bovengrond met kruimelige structuur (15-20cm dik in cultuurgronden). De reductiehorizont begint ondieper dan 80cm.

Figuur 3: Situering van het onderzoeksgebied (rode kader) op de topografische bodemkaart (© <http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/>).

3.3. Archeologische context

Het plangebied bevindt zich in het westelijke deel van het centrum van het dorp Kontich. De topografische en bodemkundige omstandigheden van de site schiepen een zekere archeologische verwachting. Het plangebied ligt op een kam die aan de noordzijde is begrensd door de Edegemse Beek en aan de west- en zuidwestzijde door de Mandoersebeek. Aan de oostzijde van de kam ontspringt de Boutersembeek die hier de laagte van het 'Broekbos' doorkruist. Tevens manifesteren er zich in de omgeving archeologische sporen uit verschillende periodes. Op de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) worden een aantal archeologische locaties aangeduid die getuigen van menselijke occupatie/activiteit in de metaaltijden, Romeinse periode en (volle en late) middeleeuwen.⁴

⁴ S.N., 2013, p. 3.

4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS

4.1. Kontich

4.1.1. *Historische informatie*⁵

Volgens de legende hoorde het graafschap Kontich toe aan graaf Witger. Zijn land strekte zich uit tot aan de Rupel en Schelde en omvatte Aartselaar, Boom, Hove, Lint, Mortsel, Reet en Schelle.⁶ De geschreven geschiedenis neemt een aanvang wanneer Kontich in de 7de eeuw voor het eerst vermeld wordt als graafschap in een oorkonde waarin het gebied door de nicht van Pepijn van Landen aan de benedictijnenabdij van Lobbes in Henegouwen geschonken wordt. De abdij zou het bezit 'Kontich' bij de invallen van de Noormannen verloren hebben. Hierdoor moest de bisschop van Kamerijk in 1149 herbevestigen dat de kerk van Kontich eigendom was van Lobbes, waardoor de parochie tot het Land van Rijen, onder de hertogen van Brabant, viel.

In 1238 schonk de Brabantse hertog Hendrik II de volledige jurisdictie aan Wouter Berthout waardoor Kontich op administratief en juridisch vlak ingedeeld werd in twee gebieden, namelijk het Land van Rijen en het Land van Mechelen. De dualiteit tussen het Land van Rijen en het Land van Mechelen deed in de dorpskern twee kerken ontstaan. De toenmalige Sint-Martenskerk in en op het huidige Sint-Martinusplein behoorde tot de hertogen van Brabant, terwijl de Onze-Lieve-Vrouwekerk tot het geslacht Berthout behoorde. Na het uitsterven van het geslacht Berthout werden de delen die behoorden tot het Land van Mechelen verenigd met het Land van Rijen. Niettemin bleven de twee jurisdicties bestaan om pas in de 17de-18de eeuw te vervagen.

Mogelijk ontstond de eerste bebouwing te Kontich uit een kleine nederzetting in de kromming van een plaatselijke weg, die nadien door de Franken zou zijn uitgebouwd tot biest.⁷ Stilaan groeide deze agrarische nederzetting in de onmiddellijke omgeving van de Onze-Lieve-Vrouwekerk gedurende de 18de eeuw uit tot een eigenlijke dorpskern. De grootste uitbreiding is te situeren in de tweede helft van de 19de en in de 20ste eeuw na de aanleg van de spoorwegen Antwerpen-Boom en Antwerpen-Mechelen.

⁵ Gebaseerd op: <http://www.encyclo.nl/begrip/biest>; http://issuu.com/gemeentekontich/docs/historische_schets/1?e=2274161/5266520; <https://inventaris.onroerendergoed.be/dibe/geheel/20684>.

⁶ Enkel Lint zal tot in de 18de eeuw afhankelijk blijven van Kontich.

⁷ Een biest, brink of opstal is een driehoekig plein waarop in het midden een waterpoel lag.

4.1.2. Archeologische informatie⁸

Kontich staat vooral bekend om zijn Romeins verleden. Over de Romeinse naam bestaat discussie. “Kontich” zou zijn afgeleid van “Contiacum”, de nederzetting van “Contius”, een Keltische hoofdman. Een tweede hypothese gaat er van uit dat Kontich afgeleid is van “Condacum”, “de plaats van de samenvloeiing”. Het zou op de samenvloeiing van de Schelde en de Rupel gelegen hebben. Deze laatste stelling wordt tegenwoordig meer en meer aanvaard. Sporen uit het neolithicum, de bronstijd, de ijzertijd, de middeleeuwen en de post-middeleeuwen werden eveneens aangetroffen.

Op basis van de archeologische vermeldingen in de CAI (Centraal Archeologische Inventaris) lijkt Kontich goed gekend op archeologisch vlak. Opgravingen, toevalsvondsten, toponiemen en de bewaarde historische gebouwen zorgen voor heel wat archeologische informatie. Er zijn 103 locaties gekend, waarvan 47 archeologische onderzoeken. Van de 47 locaties worden de 9 belangrijkste archeologische vindplaatsen hier besproken (zie figuur 4).

Opgravingen op motte Reepkenslei (CAI nr. 105213) hebben Romeinse dakpannen, een kuil en vier scherven uit de vroeg-Romeinse periode opgeleverd. Daarnaast werden er losse vondsten uit de volle middeleeuwen aangetroffen.

In het Blauwesteenbos (CAI nrs. 105223, 101101, 101102, 105555), in het huidige Neerveld, werden resten aangetroffen van een ijzertijdnederzetting (vier éénbeukige gebouwen, vier vierpostenspijkers, drie greppels, enkele kuilen en één afvalkuil). Uit de postmiddeleeuwen dateren ploegsporen, een waterput, greppels en een karrenspoor.

Bij de opgravingen op de site van Alfsberg van Boechout (CAI nr. 105224) werden losse vondsten aangetroffen. Het ging om een Tjongerspits uit het finaal paleolithicum, een kern microklingen uit het mesolithicum, een gepolijste beitel en enkele schrabbers uit het neolithicum. Uit de ijzertijd dateren twee boerderijen en een *viereckschanze*. Naast een alleenstaande hoeve uit de midden-Romeinse periode (1ste – 3de eeuw) werden ook enkele post-middeleeuwse kuilen uit de 18de eeuw aangetroffen.

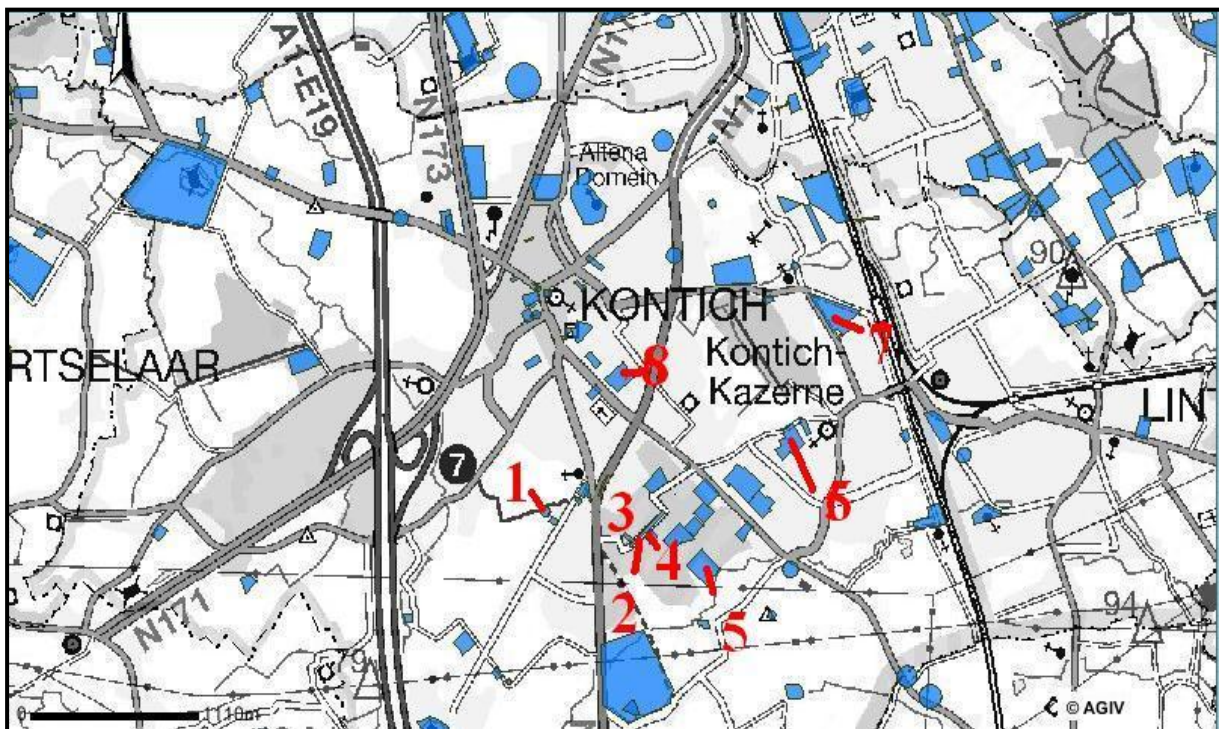
Te Kontich-Kazerne (Steenakker-Kapelleveld) (CAI nr. 101421) werden bewoningsporen uit verschillende periodes teruggevonden. Een waterput uit de bronstijd werd opgegraven. De midden-ijzertijd werd vertegenwoordigd door kuilen en

⁸ Gebaseerd op: http://issuu.com/gemeentekontich/docs/historische_schets/1?e=2274161/5266520;
<http://cai.erfgoe.d.net>

een aantal “La Tène”- hutkommen gevonden. Uit de midden-Romeinse tijd dateren de resten van de vicus. Naast een 19-tal waterputten en een weg werd een tempel aangetroffen die vermoedelijk aan Mithras was gewijd. De tempel zou op het einde van de 2de eeuw verwoest geweest zijn.

Tijdens opgravingen aan de Duffelsesteenweg 143 (CAI nr. 159291) werden uit de steentijd een schrabber, steker en afslagen gevonden. Uit de midden-ijzertijd werd een nederzetting aangetroffen bestaande uit twee tweebeukige Hapshuizen, acht vierpostenspijkers, vijf zespostenspijkers, twee negenpostspijkers, enkele kuilen en perceelsgreppels die deel uitmaakten van een erfindeling. De Romeinse periode brachten eveneens enkele greppelstructuren, kuilen en paalsporen aan bod.

Uit de ijzertijd werd op het perceel ‘Pronkenberg’ (CAI nr. 105209) een 50-tal urnen met bijpotjes en verbrande botfragmenten gerecupereerd.

Figuur 4: Aanduiding van de belangrijkste archeologische vindplaatsen in Kontich: 1) motte Reepkenslei (CAI nr. 105213), 2) Blauwesteenbos (CAI nr. 105223), 3) Blauwesteenbos (CAI nr. 101101), 4) Blauwesteenbos (CAI nr. 10110), 5) Blauwesteenbos (CAI nr. 105555), 6) Alfonsberg van Boechout (CAI nr. 105224), 7) Kontich-Kazerne (CAI nr. 101421), 8) Duffelsesteenweg 143 (CAI nr. 159291). Perceel ‘Pronkenberg’ (CAI nr. 105209) werd niet op het geo-loket van de Centraal Archeologische Inventaris meegedeeld (© <http://cai.erfgoed.net>).

4.2. Van Dijkstraat

4.2.1. Historische informatie⁹

Over het onderzoeksgebied zelf is op historisch vlak niet veel geweten. De Ferrariskaart (zie figuur 5) geeft aan dat het terrein omstreek 1770 in gebruik was als akkerland. Het terrein lijkt toen bestaan te hebben uit één perceel. Ook op de Atlas der Buurtwegen (1843-1845) (zie figuur 6) en de Poppkaart (1842-1879) zijn ter hoogte van het plangebied geen gebouwen weergegeven. Er zijn wel twee perceelsgrenzen zichtbaar.

4.2.2. Archeologische informatie

Aan de hand van de Centraal Archeologische Inventaris worden er 11 archeologische vindplaatsen aangeduid in de nabije omgeving van het plangebied (zie figuur 7)¹⁰.

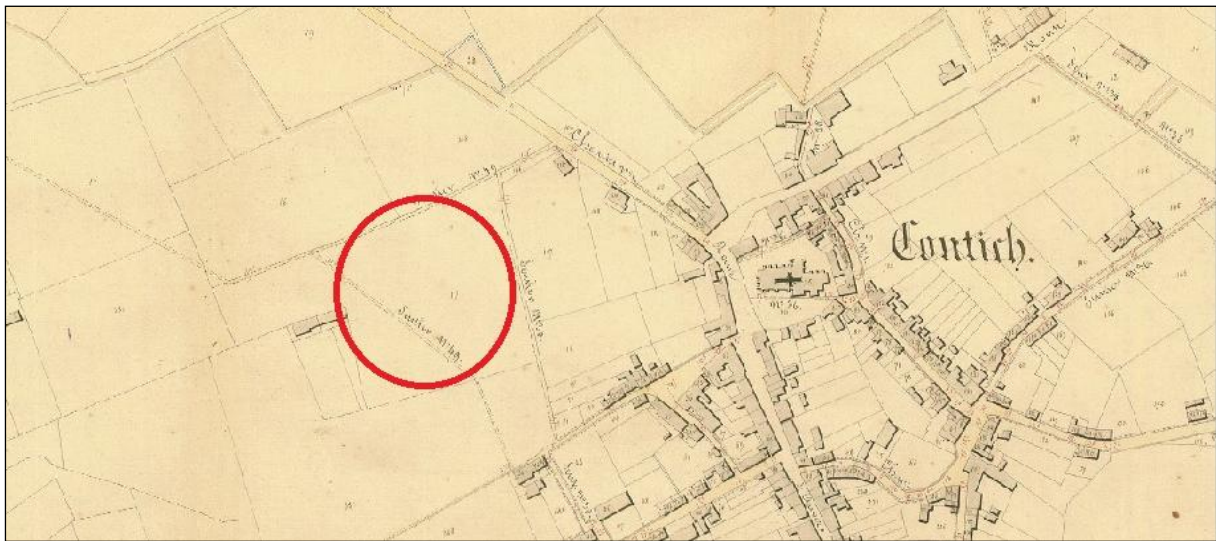
Niet gedateerde archeologische waarden werden aangetroffen in de Molenstraat I (CAI nr. 105232). Hier werd door AVRA (Antwerpse Vereniging voor Romeinse Archeologie) een kuil geregistreerd waarin een handgevormde scherf werd aangetroffen. Tevens werden er bij graafwerken nabij café de Fontuin (CAI nr. 100277) op het gemeenteplein

Figuur 5: Situering van het onderzoeksgebied op de Ferrariskaart (rode cirkel) (© http://www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html).

⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/9926>

¹⁰ <http://cai.erfgoed.net>

Figuur 6: Situering van het onderzoeksgebied op de Atlas der Buurtwegen (rode cirkel) (© http://gisgeoloket.provant.be/SilverlightViewer_1_9/Viewer.html?Viewer=AtlasBuurtwegen).

enkele hoefijzers, beenderen en lederen riempjes aangetroffen. Daarnaast zou volgens AVRA de oorspronkelijke Sint-Martenskerk (CAI nr. 101099) op de terreinen van het Sint-Jozefinstituut gelegen hebben. Archeologische vaststellingen zijn echter nooit gebeurd. Tijdens het archeologisch onderzoek op de site Nachtegaalhoeve (CAI nr. 101928) werden er nederzettingssporen uit de vroege ijzertijd en de middeleeuwen aangetroffen. De bewoningssporen uit de vroege ijzertijd bestonden uit enkele paalkuilen en kuilen, een huisplattegrond, een gebouwplattegrond, twee vierpostenspiekers en één zespostenspieker. Daarnaast werden in het noordoosten van het terrein een urnengraf en een brandrestengraf gevonden. Een waterput en een kuil werden in de volle middeleeuwen gedateerd. Tenslotte werden enkele paalkuilen en greppels in de middeleeuwen gedateerd.

Op het Sint-Martinusplein (CAI nr. 101100) werden tijdens opgravingen door AVRA bewoningssporen uit de Romeinse periode en de late middeleeuwen teruggevonden. Uit de Romeinse periode dateren een zevental scherven. Uit de late middeleeuwen dateren enkele greppels, een paalkuil, een constructie en een woning. Deze laatste zou in de 15de–16de eeuw afgebrand zijn. Een vlakgraf waarin menselijke beenderresten werden aangetroffen zou eveneens uit de middeleeuwen dateren. Archeologische sporen die gedateerd werden in de middeleeuwen zijn enkele uitbraaksporen van een muur en paalkuilen in de Molenstraat (CAI nr. 150151). Daarnaast werden tijdens opgravingen door AVRA aan de westzijde van de Sint-Martinuskerk (CAI nr. 105236) graven aangetroffen uit de volle en late middeleeuwen. Op het kruispunt van de Drabstraat met

de Sint-Martinusstraat (CAI nr. 105278) werd een waterput uit de middeleeuwen aangetroffen. Er zijn tenslotte vindplaatsen die dateren uit de 16de en 17de eeuw. Bij de heraanleg van het Sint-Martinusplein (CAI nr. 105214) werd een kapel uit de 16de eeuw aangetroffen. Ook zou er op de plaats van de huidige brouwerij de Sleutel (CAI nr. 105251) in 1502 een alleenstaande hoeve genaamd “Den Leeuw” of “De Rode Leeuw” gestaan hebben. Hofke Janssens (CAI nr. 105255) is een alleenstaande hoeve uit de 17de eeuw.

Figuur 7: Aanduiding van de archeologische vindplaatsen in de nabije omgeving van het plangebied (rode ster): 1) Molenstraat I, 2) de Fontuin, 3) Sint-Martenskerk, 4) Nachtegaalhoeve 1 (Verkaveling Matexi-FinSpico), 5) Gemeenteplein I, 6) Molenstraat 39, 7) Sint-Martinuskerk, 8) Drabstraat 2, 9) Sint-Martinusplein I, 10) Brouwerij De Sleutel, 11) Hofke Janssens (© <http://cai.erfgoed.net>).

5. ONDERZOEKSMETHODE

5.1. Algemeen

5.1.1. Vraagstelling

Doel van de prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein voor de start van de geplande werken. Hierbij dienen de volgende vragen beantwoord te worden:¹¹

- wat is de bodemkundige opbouw van het terrein: welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving en duiding?
- In hoeverre is de bodemopbouw intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en zo ja, in welke mate? Wat vertelt dit over archeologische niveaus en de intactheid van sporen?
- zijn er mobiele artefacten (prehistorie)? Wat is de densiteit? Is er sprake van concentraties/clusters? Uit welke periode(s) stammen de mobiele artefacten?
- zijn er sporen aanwezig?
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Welke factoren speelden hierin een rol, en wat is hun respectievelijke impact?
- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
- welk(e) de(e)l(en) van het terrein komen in aanmerking voor vervolgonderzoek?

5.1.2. Randvoorwaarden

Door de aanwezigheid van een “dierenpark”, een zeshoekig paviljoen, verschillende speeltuigen en bomen werd de onderzoekbare oppervlakte in zone 1 aanzienlijk ingekrimpt. In deze zone konden bijgevolg slechts twee kleine sleuven aangelegd worden. Zone 2, de parkeerzone van de school, werd door drie parallelle proefsleuven onderzocht.

¹¹ S.N., 2013, p. 4.

5.1.3. Raadpleging specialisten

De weinige archeologische sporen en vondsten waren van dergelijke aard dat geen externe specialisten dienden te worden geraadpleegd.

5.1.4. Motivatie voor selectie van het materiaal en staalname

Alle aangetroffen vondsten werden gerecupereerd. Tijdens het veldwerk werden geen sporen blootgelegd die zich leenden tot staalname.

5.2. Beschrijving

5.2.1. Voorbereiding

De nodige praktische afspraken werden gemaakt op startvergadering op 2 oktober 2013. Ter voorbereiding van het veldwerk werd de betonlaag binnen de omtrek van de sleuven op zone 2 met een kraan verwijderd en afgevoerd. Om de toegang tot de parking te vrijwaren werd de op zone 2 aanwezige fietsenstalling verplaatst.

5.2.2. Veldwerk

Het te onderzoeken terrein werd onderverdeeld in twee zones (zie situeringsplan in bijlage 1). In zone 1 lagen twee proefsleuven in een L-vorm: sleuf 1 was noordwest-zuidoost georiënteerd, sleuf 2 noordoost-zuidwest. Beide sleuven waren 2m breed en besloegen een oppervlakte van 97,27m². De TAW-waarde varieerde van +21,14m TAW tot +21,56m TAW in de sleuven en van +22,02m TAW tot +22,46m TAW op het maaiveld. De drie proefsleuven in zone 2 waren allen noordwest-zuidoost georiënteerd. Samen besloegen ze 247,74m². Het archeologisch niveau werd bereikt op een diepte tussen +20,27m en +20,75m TAW. De bovenzijde van de betonplaat lag tussen +21,15m en +21,59m TAW. In totaal werd een oppervlakte van 345m² of 12,99% van het totale terrein effectief afgegraven in de vorm van proefsleuven.

Voor het afgraven van de sleuven in zone 1 werd wegens de beperkte toegankelijkheid gebruik gemaakt van een mini rupskraantje met een platte graafbak van 1,5m. De sleuven in zone 2 werden met een grotere rupskraan met een platte graafbak van 2m breed uitgegraven. Rekening houdend met het Technisch Verslag en de daarin gedefinieerde grondcodes¹² werd de grond per grondcode gescheiden afgegraven, gestockeerd naast de sleuven en na het onderzoek opnieuw teruggelegd.

Het afgraven gebeurde onder begeleiding van de leidinggevende archeoloog om te verzekeren dat de juiste diepte werd bekomen. Na het uitgraven werden de sporen opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven waarna het grondplan werd ingemeten. De profielen van de coupes werden gefotografeerd, beschreven en getekend op schaal 1:20. Teneinde een goed beeld te krijgen op de bodemopbouw werden in alle sleuven ook wandprofielen schoongemaakt, gefotografeerd, beschreven en ingetekend op schaal 1:20. Alle vondsten werden gerecupereerd per context en in een vondstenzakje

¹² MEUBIS S., 2013, p. 11.

gestoken samen met een vondstenkaartje. Er werden geen bulkmonsters noch pollenmonsters of andere stalen genomen, gezien de sporen zich hier niet toe leenden. Het inmeten van de sporen, sleuven en hoogtes gebeurde met behulp van een GPS-toestel.

Na de registratie van de sporen en het dichten van de sleuven werd zone 1 afgewerkt met graszoden. In zone 2 werd zand en steenslag aangevoerd zodat de ruimte terug als parkeerzone gebruikt kan worden.

5.2.3. Vondstverwerking en rapportage

Na het veldwerk werd van start gegaan met de vondstverwerking en de rapportage volgens de vastgelegde richtlijnen. Voor de registratie van de sporen en het benoemen van de foto's werd de code KODI13 (KOntich – van Dijkstraat 2013) gebruikt.

De spoorformulieren, de vondstenlijst, de fotolijst en de tekeningenlijst werden samengebracht in een digitale inventarislijst. De vondsten werden gewassen, gedroogd en verpakt volgens de regels van de kunst. Vervolgens werd overgegaan tot het digitaliseren van de grondplannen, de profielen en enkele coupetekeningen met behulp van de programma's Autocad en Illustrator. Als laatste werd het rapport geschreven.

6. BESCHRIJVING VAN DE AANGETROFFEN SPOREN

6.1. Stratigrafie

Zoals reeds aangegeven werden in alle proefsleuven wandprofielen geregistreerd (12 in totaal). Hieruit bleek dat de bodem bestaat uit een matig droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pccz). De B-horizont en Bt-horizont was nog duidelijk aanwezig in zone 1. In zone 2 hadden deze twee horizonten antropogene processen ondergaan zodat men dient te spreken over Ap-horizonten (zie P10 Ap2-horizont en Ap3-horizont). De vele windvallen in zone 2 wezen op de aanwezigheid in het verleden van talrijke bomen (bosje) op deze locatie (zie P10). Onder deze horizonten bevond zich een zandige deklaag die gedurende het begin van het Holocene, tijdens de laatste ijstijd, de quataire zeer lichte zandleemlaag afdekt.

Het westelijk profiel in sleuf 1 (sleuf 1 P1, zie figuur 8) kon als referentieprofiel dienen voor het westelijk deel van de speelweide. Het maaiveld ter hoogte van het profiel was gesitueerd op +22,08m TAW en bestond uit (maten in cm, gemeten vanaf het maaiveld):

- 000-024: zwartig bruin zeer humeus zand met graszoden, zeer weinig baksteenspikkels, zeer weinig houtskoolspikkels en zeer zware bioturbatie (O-horizont);
- 024-042: donkergrijs zand met donkerbruine zandige vlekken, zeer weinig baksteenspikkels en zeer weinig houtskoolspikkels (Ap-horizont);
- 042-090: bruin zand met oranjig gele zandige moederbodemvlekken en roestvlekken, vrij weinig houtskoolspikkels en vrij matige bioturbatie (B-horizont);
- 090-098: licht blauwig bruingrijs licht kleiig zand met roestvlekken en vrij zware bioturbatie (Bt-horizont);
- 098-142: wit zand met gelig oranje zandige moederbodem vlekken (C1-horizont);
- 142-150: oranje vrij lichte zandleem (C2-horizont).

Het oostelijk profiel in sleuf 2 (sleuf 2 P3, zie figuur 9) kon als referentieprofiel dienen voor het oostelijk deel van de speelweide. In dit deel stonden veel bomen. De bovenzijde van het profiel was gesitueerd op 21,46m TAW en bestond uit (maten in cm, gemeten vanaf het maaiveld):

- 000-006: donker zwartig bruin zeer humeus zand met graszoden, zeer weinig baksteenspikkels, zeer weinig houtskoolspikkels en zeer zware bioturbatie (O-horizont);

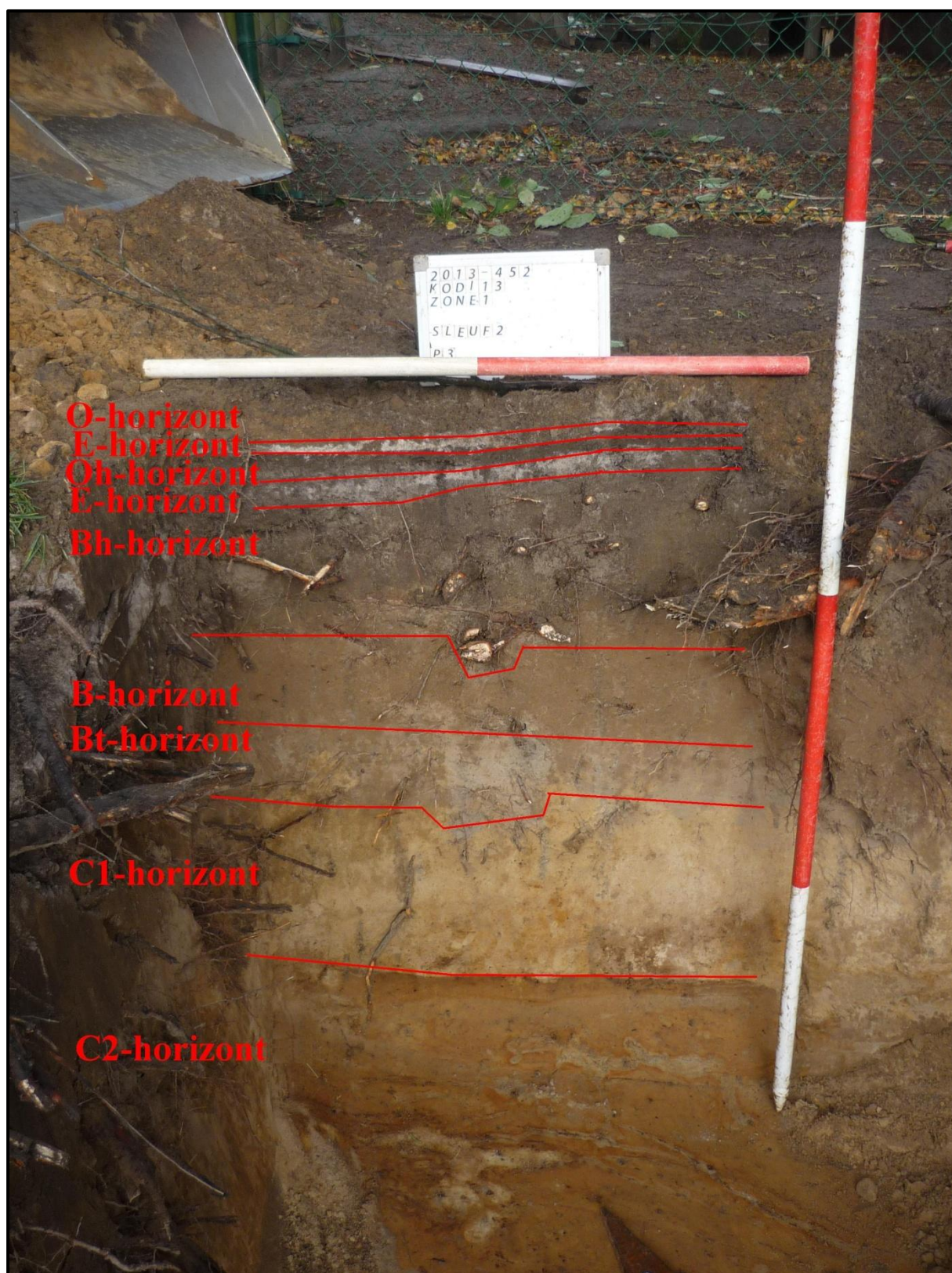

Figuur 8: Het westelijk profiel in sleuf 1 (sleuf 1 P1).

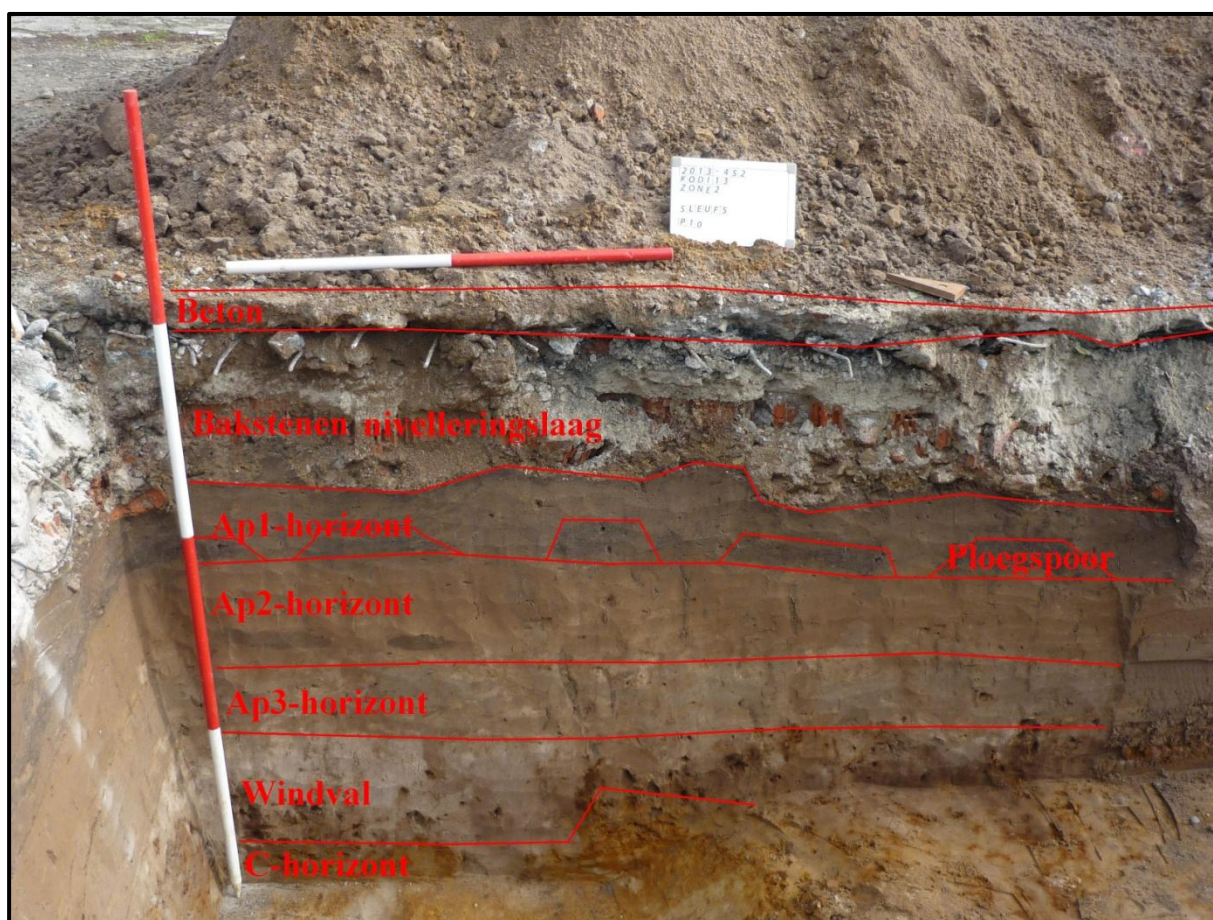
- 006-014: wit zand (E-horizont);
- 014-018: donker zwartig bruin zand met zeer zware bioturbatie (Oh-horizont);
- 018-022: wit zand (E-horizont);
- 022-040: donkergrijs zand met donkerbruine zandige vlekken, zeer weinig baksteenspikkels, zeer weinig houtskoolspikkels en zware bioturbatie (Bh-horizont);
- 040-060: bruin zand met oranjig gele zandige moederbodenvlekken en roestvlekken, vrij weinig houtskoolspikkels en vrij matige bioturbatie (B-horizont);
- 060-076: licht blauwig bruingrijs licht kleiig zand met roestvlekken en vrij zware bioturbatie (Bt-horizont);
- 076-110: wit zand met gelig oranje zandige moederbodenvlekken (C1-horizont);
- 110-130: oranje zeer lichte zandleem (C2-horizont).

Het noordelijk profiel in sleuf 5 (Sleuf 5 P10, zie figuur 10) kon als referentieprofiel dienen voor de parkeerzone van de school. Het profiel was gesitueerd aan de bovenzijde van de beton op +21,59m TAW en bestond uit (maten in cm, gemeten vanaf het maaiveld):

- 000-020: betonlaag;
- 020-040: oranjig rood puin met zeer veel baksteenspikkels, -brokjes en -brokken (bakstenen nivelleringslaag);
- 040-070: donkergrijs zand met donkerbruine en bruine zandige vlekken, zeer weinig baksteenspikkels en zeer weinig houtskoolspikkels (Ap1-horizont);
- 066-070: donker zwartig grijs zand (ploegsporen);
- 070-100: bruin zand met oranjig gele zandige moederbodenvlekken en roestvlekken, zeer vrij weinig houtskoolspikkels en vrij matige bioturbatie (Ap2-horizont);
- 100-114: licht blauwig bruingrijs licht kleiig zand met roestvlekken en vrij zware bioturbatie (Ap3-horizont);
- 114-138: wit zand (boom/windval);
- 138-156: gelig oranje zand met vrij matige bioturbatie (C-horizont).

Figuur 9: Het oostelijk profiel in sleuf 2 (sleuf 2 P3).

Figuur 10: Het oostelijk profiel in sleuf 5 (sleuf 5 P10).

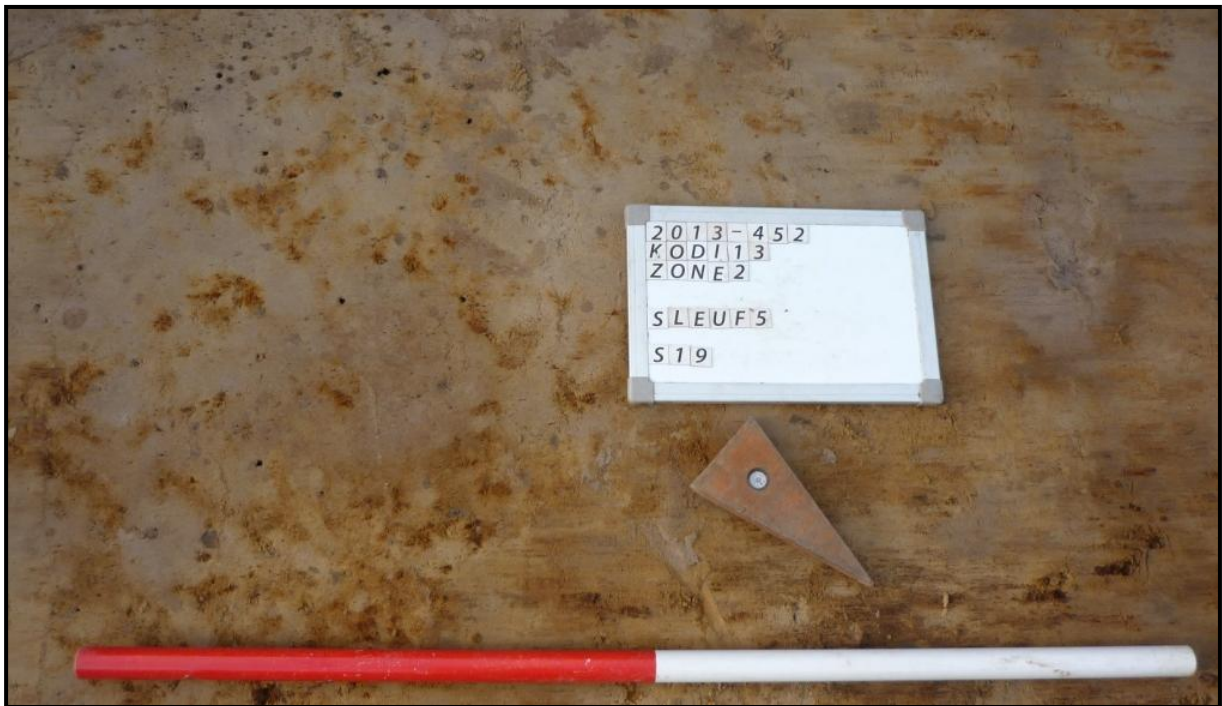
6.2. Resultaten

6.2.1. Natuurlijke sporen

Een aantal bodemverkleuringen leken al van bij het afgraven natuurlijk van aard, maar door de moeilijke leesbaarheid van de bodem werd besloten om enkele te registreren. Het ging om grondverkleuringen door windvallen (boomontwortelingskuilen; S8 in sleuf 2 en S15 in sleuf 3, zie figuur 11) en door bodemvorming (S19 in sleuf 5, zie figuur 12 en 13).

Figuur 11: Windval in sleuf 3 (sleuf 3 S15).

Figuur 12: Natuurlijk spoor S19 (sleuf 5).

Figuur 13: Natuurlijk spoor S3 (sleuf 1).

6.2.2. Antropogene sporen

6.2.2.1. Paalsporen

Een twaalfstal verkleuringen konden waarschijnlijk beschouwd worden als paalsporen. Het ging om S1, S2, S4, S5, S6, S7 t.e.m. S12 in sleuf 2 en S16 en S17 in sleuf 3:

- S1, S2, S7, S9, S10 en S12 hadden een duidelijke afgeronde rechthoekige vorm. Ze hadden een grijze tot donkergrijze kleur. Sommige onder hen waren zeer zwaar gebioturbeerd (bruine en gele moederbodenvlekken in de vulling). S1 en S2 bleken restanten van de paal te bevatten en in één paalspoor (S10) werd nog de houten paal *in situ* gevonden (zie figuur 14);
- S4 en S5 waren vaag afgelijnd en hadden een ovale vorm. De vulling had een lichtgrijze kleur. In S4 bevatte de vulling ook vrij veel houtskoolspikkels. Dit spoor vertoonde ook vrij zware bioturbatie (zie figuur 15);
- S6 had een vage afgeronde rechthoekige vorm. De grijze vulling bevatte zeer weinig houtskoolspikkels (zie figuur 16);
- S11 was vaag afgelijnd, had een ronde vorm en werd gekenmerkt door een grijze vulling die zeer weinig houtskool bevatte (zie figuur 17);
- S16 en S17 hadden een scherpe rechthoekige vorm. De vulling had een donker blauwig grijze kleur en vertoonde vrij weinig mangaanspikkels (zie figuur 18).

6.2.2.2. Kuilen

Tijdens het onderzoek kwamen slechts enkele kuilen aan het licht. Het betrof S13 en S14 in sleuf 2 en S18 in sleuf 4:

- De scherp afgelijnde sporen S13 en S14 hadden een rechthoekige vorm en een donkergrijze vulling met zeer zware bioturbatie (zie figuur 19).
- S18 was scherp rechthoekig van vorm. Dit spoor lag deels in de sleufwand en had een donkergrijze vulling. Het bevatte vrij weinig baksteenspikkels, -brokjes en -brokken en vrij weinig houtskoolspikkels, -brokjes en -brokken (zie figuur 20).

6.2.2.3. Ploegsporen

Over heel het perceel werden ploegsporen aangetroffen, deze waren blauwig grijs van kleur. Er werd tijdens het onderzoek één ploegspoor aangeduid (S20 in sleuf 5, zie figuur 21).

Figuur 14: Coupe op paalspoor S11 en S10 (sleuf 1), waarbij rechts de paal nog te zien was (S10).

Figuur 15: Paalspoor S4 (sleuf 2).

Figuur 16: Paalspoor S6 (sleuf 2).

Figuur 17: Links: paalspoor S11 (sleuf 2).

Figuur 18: Paalsporen S16 en S17 (sleuf 3).

Figuur 19: Kuil S14 (sleuf 2).

Figuur 20: Kuil S18 (sleuf 4).

Figuur 21: Ploegspoor S20 (sleuf 5).

7. BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN

Er werden weinig archeologische vondsten aangetroffen tijdens de prospectie. Het betreft voornamelijk aardewerk en één botfragment dat meestal als losse vondst werd gerecupereerd:

- In sleuf 2 kwamen bij het afgraven één randfragment en twee bodems aan het licht (inv. nr. 1). De rand behoorde tot een postmiddeleeuwse teil. Het zeer glanzende glazuur had een rode kleur. Eén bodem was rood van kleur en behoorde waarschijnlijk tot een postmiddeleeuwse kan. De andere bodem had een grijs baksel. Er kon niet achterhaald worden welke vorm deze pot zou kunnen gehad hebben. Niettemin werd deze vóór de 16de eeuw gedateerd.
- Bij het aanleggen van sleuf 2 werd ook nog één grijze rand van een kom (inv. nr. 2, zie figuur 22) gevonden. De sikkelvormige rand had een verlengde bovenlip en behoorde volgens de typologie van K. De Groote tot het type L109A, dat gedateerd wordt in de 14de – 15de eeuw.¹³
- Eén fragmentje van een handgevormde scherf (inv. nr. 3) werd eveneens in sleuf 2 gerecupereerd. Het baksel had een donkergrijze kleur. Een grove datering plaatst dit in de ijzertijd–Romeinse periode.
- Een ander wandfragment handgevormd aardewerk (inv. nr. 4) werd in het midden van sleuf 4 gevonden. Het donkergrijze baksel werd in de ijzertijd–Romeinse periode gedateerd.
- Ter hoogte van S20 in sleuf 5 werd één randfragment gevonden (inv. nr. 5). Het ging om een lokale variant van het vroege volmiddeleeuwse roodbeschilderd aardewerk (zie figuur 23).
- Uit laag 1 van profiel 1 werden twee aardewerkfragmenten (inv. nr. 6) gerecupereerd. Eén fragment was onderdeel van de bodem van een Langerwehe kruik en wordt in de postmiddeleeuwen gedateerd. Het andere fragment was een rood geglaazuurd wandscherfje dat voorkomt vanaf de 14de eeuw.
- In laag 5 van profiel 4 werd er dierlijk bot (inv. nr. 7) gevonden.
- Laag 4 van profiel 9 bevatte een pijpenkopje (inv. nr. 8). De stempel bestond uit verbrande stippen of gestileerd roosmotief (zie figuur 24) en wordt in de 18de eeuw gedateerd.¹⁴

¹³ DE GROOTE K., 2008, pp. 121, 224.

¹⁴ <http://www.claypipes.nl/18e-eeuw/stippen-rozen/>

- In paalspoor S11 werd een wandscherfje uit handgevormd aardewerk aangetroffen (inv. nr. 9, zie figuur 25). Het baksel had een donkergrijze kleur. Dit fragment werd in de ijzertijd–Romeinse periode gedateerd.
- SI4, vermoedelijk een kuil, leverde één scherp industrieel wit aardewerk op (inv. nr. 10). Dit aardewerk komt voor vanaf de 19de eeuw.
- Uit het natuurlijke spoor S15 (inv. nr. 11) kwam een scherp waarvan het niet duidelijk is of het nu om handgevormd of gedraaid aardewerk gaat, door roetkroetaanslag. Het fragment had wel een gegladde wandafwerking.

Figuur 22: Rand van het type L109A (sleuf 2 inv. nr. 2).

Figuur 23: Roodbeschilderd aardewerk (sleuf 5 inv. nr. 5).

Figuur 24: Pijpaarden pijpenkopje met stempel (binnen de rode cirkel) (sleuf 5 inv. nr 8).

Figuur 25: Handgevormd aardewerk uit S11 (sleuf 2 inv. nr 9).

8. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS

Na het veldwerk kunnen de onderzoeksvragen als volgt beantwoord worden:

- *wat is de bodemkundige opbouw van het terrein: welke zijn de waargenomen horizonten, beschrijving en duiding?*

Er werden in de vijf proefsleuven 12 wandprofielen gemaakt. Er kan gesteld worden dat het onderzoeksgebied zich in een matig droge lichte zandleembodem bevindt met een sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B-horizont (Pccz). De bodemopbouw bestaat uit vier horizonten (O-A-B-C).

De strooisellaag of O-horizont is de humusrijke laag met graszoden. Onder invloed van natuurlijke processen (o.a. bomen) kan deze laag veranderingen ondergaan en ontstaan andere lagen (o.a. een E-horizont, een Oh-horizont,...). Daaronder bevindt zich een donkergrijze tot bruینگrijze humeuze laag (A-horizont). De sterk, gevlekte ingespoelde laag, de B-horizont, is nog duidelijk aanwezig. Onder de B-horizont bevindt zich een briklaag, een Bt-horizont. Het onderste pakket tenslotte betreft de zogenaamde moederbodem of C-horizont. In het plangebied bestaat deze uit zeer lichte zandleem (C2-horizont). Deze C-horizont is tijdens de laatste ijstijd bedekt geworden door een zandige deklaag (C1-horizont). Het is in deze zandige deklaag dat men de archeologische sporen vindt.

- *in hoeverre is de bodemopbouw intact? Is er sprake van bodemdegradatie en/of erosie, en zo ja, in welke mate? Wat vertelt dit over archeologische niveaus en de intactheid van sporen?*

In zone 1 is de bodemopbouw algemeen intact. In zone 2 is er sprake van bodemdegradatie en dit in zeer zware mate. De O-horizont en een deel van de A-horizont werd vervangen door beton en een bakstenen nivelleringslaag. Daaronder bevinden zich enkele Ap-horizonten. Er wordt van Ap-horizonten gesproken indien de horizonten bewerkt zijn geweest door de mens. In zone 2 zijn de B-horizont en Bt-horizont bijna nergens meer aanwezig. Ze hebben menselijke processen (o.a. ploegsporen) ondergaan waardoor ze tot de Ap-horizonten dienen gerekend te worden. Deze Ap-horizonten dateren mogelijk, aan de hand van het vondstenmateriaal, uit de postmiddeleeuwen. Deze theorie kan bevestigd worden aan de hand van de historische kaarten, die het plangebied als akkerland of weiland aanduiden. In de C-horizont werden

er veel windvallen aangetroffen. Mogelijk stond er voordien een klein bosje op deze locatie.

De menselijke en natuurlijke processen hebben invloed gehad op de zichtbaarheid en de intactheid van de sporen. Recente archeologische sporen zijn gemakkelijk te zien, maar oudere archeologische sporen zijn moeilijker te detecteren. Ze hebben in beperkte of in sterke mate invloed ondergaan van bioturbatie en uitloging.

- *zijn er mobiele artefacten (prehistorie)? Wat is de densiteit? Is er sprake van concentraties/clusters? Uit welke periode(s) stammen de mobiele artefacten?*

Er werden geen mobiele artefacten uit de prehistorie aangetroffen.

- *zijn er sporen aanwezig?*

Ja, over het volledige terrein werden bodemverkleuringen aangetroffen.

- *zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?*

De meeste verkleuringen waren van natuurlijke aard. Het betreft grondverkleuringen door windvallen en bodemvorming. Slechts een klein aantal sporen, die verspreid lagen over de vijf sleuven, zijn te linken aan menselijke activiteit. Het betreft een twaalfstal paalsporen, drie kuilen en één ploegspoor:

- Er konden vijf verschillende paalsporen onderscheiden worden. Zes paalsporen hadden een duidelijke afgeronde rechthoekige vorm. Bij één paalspoor stak er nog een paal in. Hun datering is duidelijk vrij recent. Ook de twee andere rechthoekige paalsporen, die een donker blauwig grijze vulling hadden, werden als recente paalsporen geïnterpreteerd. De vaag afgelijnde sporen werden als oudere sporen geïnterpreteerd. Eén paalspoor werd aan de hand van een handgevormd wandscherf in de ijzertijd–Romeinse periode gedateerd. De drie andere paalsporen, waarvan twee ovaal en één rechthoekig van vorm, leverden geen vondstmateriaal op waardoor ze niet konden gedateerd worden.
- Er werden drie kuilen gevonden. De kuilen in sleuf 2 zijn scherp afgelijnd en hun datering is duidelijk vrij recent, wat werd bevestigd door de vondst van industrieel wit aardewerk in de vulling van één van deze kuilen. Aan de hand

van de bodemopbouw werd de kuil in sleuf 4 ook als een recente kuil beschouwd.

- Over volledig zone 2 werden ploegsporen aangetroffen. Deze ploegsporen waren blauwig grijs van kleur met af en toe eens een baksteenbrok in.
- *hoe is de bewaringstoestand van de sporen? Welke factoren speelden hierin een rol, en wat is hun respectievelijke impact?*

De bewaringstoestand van de vage sporen was matig. Door de uitloging en bioturbatie waren ze niet altijd zo goed zichtbaar in het vlak. De scherp afgelijnde sporen bleken duidelijk beter bewaard te zijn geweest en waren beter zichtbaar. De coupes maakten ook duidelijk dat de sporen niet diep bewaard zijn.

- *maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*

Neen, (gebouw)structuren werden niet aangetroffen.

- *behoren de sporen tot één of meerdere periodes?*

Acht paalsporen zijn vrij recent, maar het ontbreken van dateerbare elementen maakt het moeilijk ze te plaatsen in de tijd. Gezien er bij één de houten paal nog in zat, kunnen we van de veronderstelling uit gaan dat het palen zijn die in de 20ste–21ste eeuw geplaatst zijn. Drie andere paalsporen lijken ouder te zijn, maar kunnen ook niet in een bepaalde periode worden gedateerd. Eén paalspoor bevatte een handgevormd aardewerkfragment. Dit paalspoor wordt in de ijzertijd–Romeinse periode gedateerd.

De drie kuilen zijn vrij recent. Twee kuilen konden in de 19de – 21ste eeuw gedateerd worden. De andere kuil dateert juist vóór de periode van de aanleg van de bakstenen nivelleringslaag. Een 20ste-eeuwse datering is aldus niet uit te sluiten. Uit welke periode de ploegsporen dateren is niet te achterhalen.

- *welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?*

Alhoewel er een aantal archeologische sporen en vondsten op de site werden aangetroffen, is het sporenensemble van die aard dat er geen vervolgonderzoek wordt geadviseerd. Dit advies is niet bindend en dient als aanbeveling voor het agentschap Onroerend Erfgoed.

- *Welk(e) de(e)l(en) van het terrein komen in aanmerking voor vervolgonderzoek?*

Niet van toepassing.

9. SYNTHESE

In het kader van de sloop van het oude schoolgebouw en de bouw van een nieuw schoolcomplex aan de Van Dijkstraat te Kontich (provincie Antwerpen) voerde een team van Monument Vandekerckhove nv op 28 en 29 oktober 2013 een archeologische prospectie uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was DBFM Scholen van Morgen nv. Aangezien de bouw van de nieuwe basisschool gepaard zal gaan met een verstoring van de bodem diende voorafgaand aan de werken een archeologische evaluatie door middel van proefsleuven te gebeuren. Op die manier wordt vermeden dat waardevolle archeologische informatie ongedocumenteerd verloren zou gaan. De prospectie werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorwaarden opgesteld door Onroerend Erfgoed.

De archeologische prospectie had betrekking op twee zones. Een eerste zone betrof de speelweide van de basisschool (zone 1) die werd onderzocht door twee sleuven. Zone 2, in gebruik als parkeerterrein, werd onderzocht door drie parallelle proefsleuven. In totaal werd een oppervlakte van 345m² of 12,99% van de onderzoekbare zone effectief afgegraven in de vorm van proefsleuven.

Het plangebied bevindt zich in het westelijk deel van het centrum van Kontich. Gelet op de topografische karakteristieken, namelijk op een kam begrensd door verschillende beken, was er sprake van een zekere archeologische verwachting. Deze werd echter niet helemaal ingelost. Het archeologisch onderzoek leverde slechts een klein aantal antropogene sporen op, die bovendien erg verspreid lagen over het terrein. Naast enkele paalsporen en kuilen, die vrij recent zijn, werden ook enkele vagere, en dus mogelijk oudere sporen aangesneden, vermoedelijk paalsporen. Eén paalspoor werd in de ijzertijd–Romeinse periode gedateerd. De meeste bodemverkleuringen bleken natuurlijk van aard. Vermoedelijk is zone 1 in het verleden enkel als landbouwgebied in gebruik geweest. Op zone 2 kan mogelijk een bosje hebben gestaan dat vervolgens gerooid werd zodat de grond als weiland of akkerland in gebruik kon worden genomen.

Gezien de lage sporendensiteit, het ontbreken van echte nederzettingssporen en het weinige vondstenmateriaal wordt het niet noodzakelijk geacht om een archeologisch vervolgonderzoek te adviseren voor de site. Deze aanbeveling heeft geen enkele bindende kracht, maar dient als advies voor de bevoegde overheid, Onroerend Erfgoed, die uiteindelijk beslissingsrecht heeft over het vervolgtraject.

10. LITERATUUR

- **Onuitgegeven bronnen**

MEUBIS S., *Technisch Verslag. 115-000.V – Gesubsidieerde Vrije Basisschool Sint-Jozef, Van Dijkstraat 25, 2550 Kontich*, Verslag Grontmij Belgium nv., s.l., 196 p.

S.N., 2013, *Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Kontich, Van Dijkstraat 25 (Vrije Basisschool Sint-Jozef)*, s.l., 8 p.

- **Uitgegeven bronnen**

AMERYCKX J. e.a., 1995. *Bodemkunde, bodemvorming, bodemeigenschappen, de bodems van België, bodembehoud en –degradatie, bodembeleid en bodempolitiek*, s.l., s.p.

DE GROOTE K., 2008. *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Gebruikgoed in de regio Oudenaarde – I. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, *Relicta Monografieën 1. Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen*, Brussel.

VAN RANST E. & SYS C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*, Gent.

- **Internetbronnen**

<http://cai.erfgoed.net>

<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:KontichLocatie.png>

<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/bodemkaart/>

http://gisgeoloket.provant.be/SilverlightViewer_1_9/Viewer.html?Viewer=AtlasBuurtwegen

http://issuu.com/gemeentekontich/docs/historische_schets/1?e=2274161/5266520

<http://www.claypipes.nl/18e-eeuw/stippen-rozen/>

<http://www.encyclo.nl/begrip/biest>

http://www.kbr.be/collections/cart_plan/ferraris/ferraris_nl.html

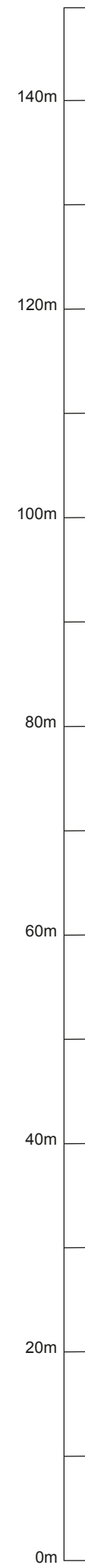
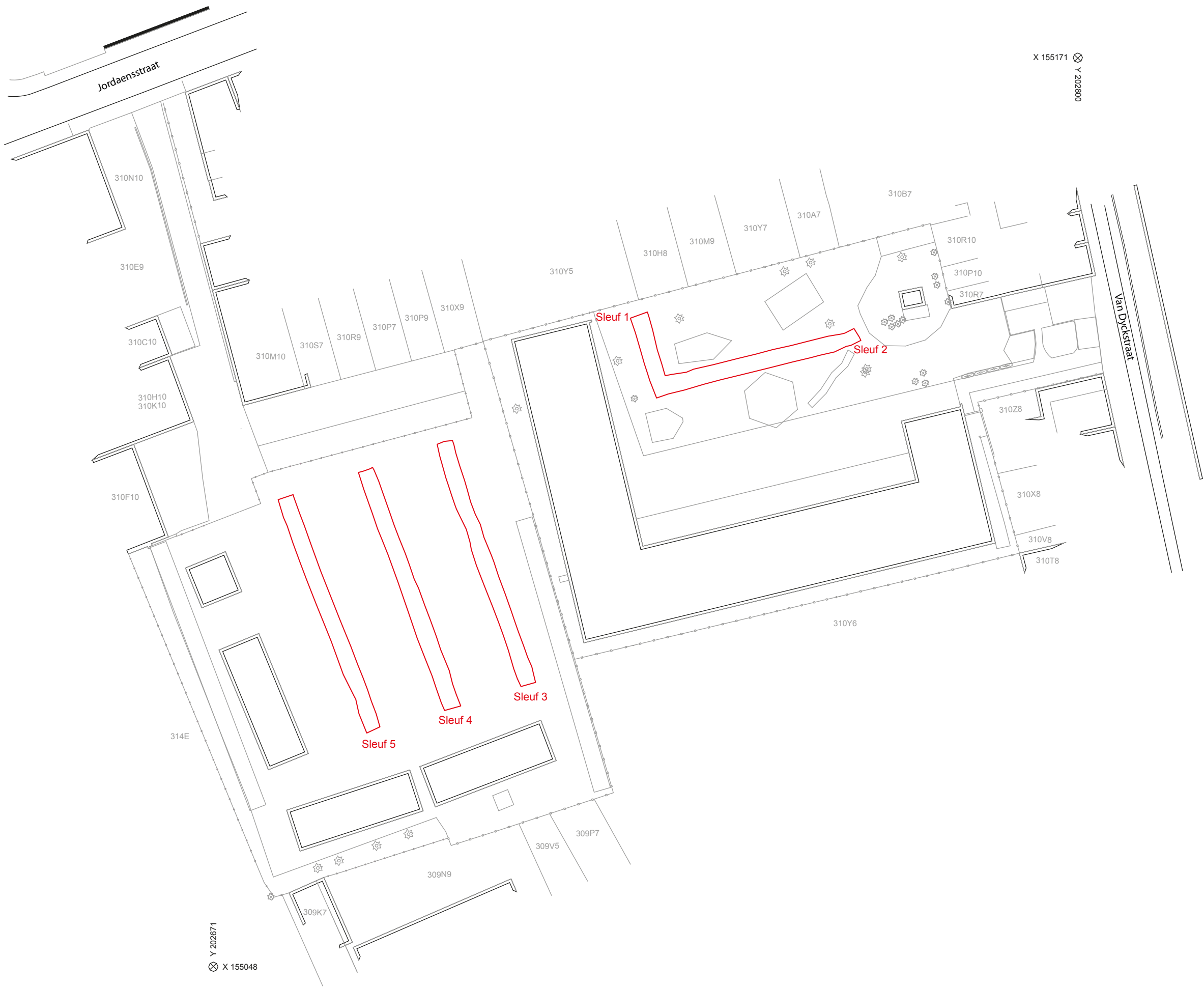
http://www.provant.be/binaries/2%20fysische%20geografie_tcm7-15054.pdf

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/dibe/geheel/20684>

https://maps.google.be/maps?hl=nl&rlz=1T4ACPW_nl__BE411&tab=wl

11. BIJLAGEN

- Bijlage 1: Situeringsplan
- Bijlage 2: Sporenplan sleuven 1 en 2
- Bijlage 3: Sporenplan sleuven 3, 4 en 5
- DVD met daarop alle foto's, plannen, inventarissen, dit rapport en bijlagen

Archeologisch vooronderzoek Kontich - Van Dyckstraat 2013

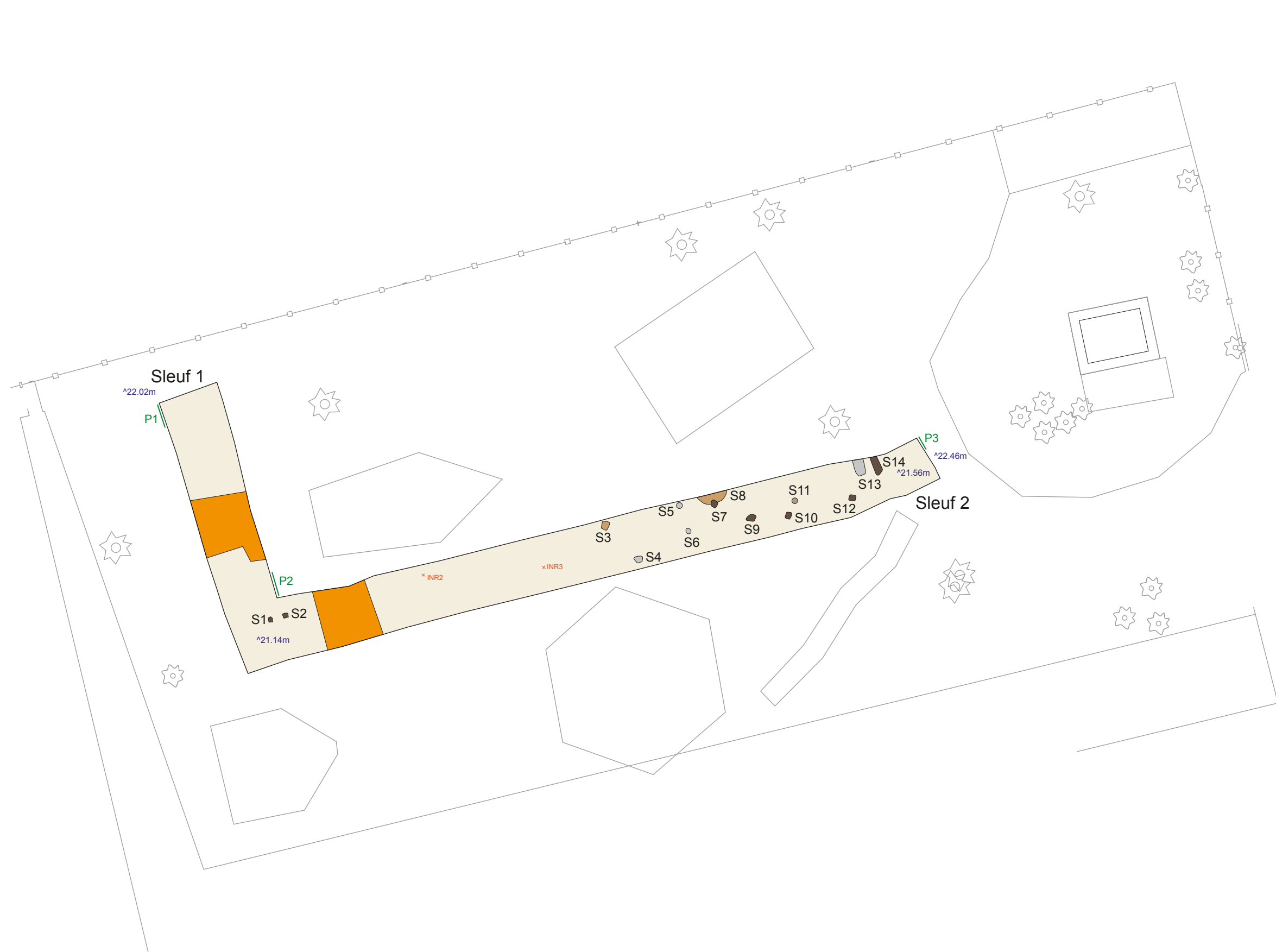
Bijlage 1: situeringsplan

 Proefsleuven

Verg.nr. 2013/452

Monument
Vandekerckhove

Archeologisch vooronderzoek Kontich - Van Dyckstraat 2013

Bijlage 2: sporenplan sleuven 1 & 2

- IJzertijd
- Recente sporen
- Niet gedateerde sporen
- Natuurlijke sporen
- Verstoringen
- Moederbodem
- Profielen
- TAW-waarde
- Losse vondsten

Verg.nr. 2013/452

Monument
Vandekerckhove

Archeologisch vooronderzoek Kontich - Van Dyckstraat 2013

Bijlage 3: sporenplan sleuven 3, 4 & 5

Recente sporen

Natuurlijke sporen

Moederbodem

Profielen

TAW-waarde

Losse vondsten

Verg.nr. 2013/452

Monument
Vandekerckhove